

HUMANITIES INSTITUTE
Mürüvet Esra Yıldırım, Ph.D.

Yokuş Yukarı (1987)

Rifat Ilgaz (1911 – 1993)

GENEL BAKIŞ

Yazar ve Eser Rifat Ilgaz en çok *Hababam Sınıfı* adlı romanıyla tanınsa da şiir, öykü, roman, oyun ve anı türlerinde birçok eser kaleme almıştır. Yazın hayatına Kastamonu'da çıkan yerel bir dergide yayımlanan şiiriyle 1926'da başlamıştır. Babasının ölümü üzerine lise ve üniversiteye devam etmek yerine öğretmen okuluna kaydolup ilkokul öğretmeni olmuştur. Ancak 1944'te kaleme aldığı *Sınıf* adlı şiir kitabında toplumu sınıfsal düşmanlığa sevk ettiği gerekçesiyle 6 ay cezaya mahkûm edilmiş ve sabıkalı olduğu için öğretmenlik mesleğine devam edememiştir. Artık fişlendiği için hayatını gazetecilik yaparak kazanırken kaleme aldığı kitapları defalarca yasaklanmış, adı kitaplardan çıkarılmış, kendisi de birçok defa dava edilmiştir. *Yokuş Yukarı* adlı anı kitabında öğretmenlik mesleğine devam edemediği için çalışmaya mecbur kaldığı basın dünyasında başından geçenlere kronolojik olmayan bir sırayla yer verir. *Akbaba, Cumartesi, Demokrat İzmir, Dolmuş, Taş, Türk Solu* gibi birçok dergide ve *Tan, Milliyet* gibi gazetelerde ve *Tan Basımevi*'nde düzeltmenlik, yazarlık gibi işler yapar. Daha önceden tutuklandığı için kendi adıyla yazı yazmaya çekinir. Bu nedenle en popüler işi *Hababam Sınıfı*'ni *Dolmuş* dergisinde "stepne" takma adıyla yazar ve yazdıkları üne kavuştuğunda açıkça sahiplenmesi zorlaşır. Kimi zaman da Aziz Nesin gibi ünlü yazarlar için gazetede gölge yazar olarak çalışmak zorunda kalır. . Siyasi olarak sakıncalı bir isim olduğundan kendisiyle çalışmak isteyen patronların kusurlarını pek önemsemez. Ancak kalemini satın almak isteyen patronlara da boyun eğmez. Evli ve çocuklu olmasına rağmen hem siyasi nedenlerle saklanmak zorunda olduğundan hem de iş saatlerinin düzensizliğinden dolayı dağınık ve konforsuz ama çok sosyal bir hayat yaşar. Etrafında daima kendisinden daha tanınmış şairler ve yazarlar bulunduğu gibi yine kendi gibi mimmendiği için öğretmenlik mesleğine devam edememiş kimseler de bulunur. Fakat bazı tanınmış arkadaşları tarafından görmezden gelindiği de olur. Geçim sıkıntısının ne olduğunu iyi bildiğinden dolayı yazarlık kariyeri inşa eden kimselerin içine düştükleri maddi sıkıntıları paylaşabildikleri kişi olur. Bu nedenle arkadaşlarının yazdıkları eserlerden kazanç sağlaması için her fırsatta elinden geleni yapar. Bu yönüyle birçok yazar ve yayıncının aracısı olarak öne çıkar.

KARAKTERLER

Abidin Dino	Ressam, karikatürist, yazar ve yönetmen
Arif Dino	Ressam ve şair
Asaf Halet Çelebi	Şair
Aziz Nesin	Yazar
Bedri Koraman	Karikatürist
Cahit Irgat	Şair
Can Yücel	Şair
Cavit Yamaç	Yayıncı
Ercüment Behzat	Şair ve yazar
Fahir Aksoy	Ressam ve şair
Hakkı Tarık Us	Yazar, avukat, siyasetçi
Halil Lütfü Dördüncü	Gazeteci
Haluk Yetiş	Gazeteci
Hamza Sadi Özbek	Yazar
Hasan İzzettin Dinamo	Yazar
İlhan Selçuk	Gazeteci ve yazar
Metin Eloğlu	Şair
Müeyyet Boratav	Hekim
Mücap Ofluoğlu	Oyuncu, yönetmen, yazar
Niyazi Akıncioğlu	Şair
Orhan Kemal	Yazar
Orhan Şaik Gökyay	Şair ve öğretmen
Orhan Veli	Şair
Ratip Tahir Burak	Karikatürist

Refi Cevad Ulunay	Gazeteci
Sabahattin Ali	Yazar
Salih Zeki Aktay	Şair
Sait Faik Abasıyanık	Yazar
Suphi Taşhan	Şair
Tahir Kutsi Makal	Şair ve yazar
Turhan Selçuk	Karikatürist
Yaşar Kemal	Yazar
Yaşar Nabi Nayır	Şair ve yazar
Yusuf Ziya Ortaç	Yazar, yayımcı

SİNOPSİS

Rıfat Ilgaz yazdığı kitap nedeniyle tutuklandıktan sonra öğretmenlik mesleğine geri dönemez ve basın dünyasında çeşitli işler yapmak zorunda kalır. Ancak yazmaya devam eder. Kronolojik bir sıralamayla aktarmadığı, çoğu birbiriyle bağlantısız tüm bu anıları Osmanlı'nın ve erken cumhuriyet yıllarının tüm yayıncılarının toplandığı ünlü Bâbıâli Yokuşu'nda geçtiği için kitabına da *Yokuş Yukarı* adını verir. Bu isim hiç bitmeyen yorucu bir döngüyü de temsil eder. Zira Rıfat Ilgaz'ın bütün hayatı ajanslardan haber seçmek, yazılan haberleri ve köşe yazılarını düzenlemek, özel sayfa hazırlamak, röportaj yapmak ve yazmaktan ibarettir. Ancak Sirkeci'den başlayıp Cağaloğlu'na devam eden yokuş ve çevresi daima kalabalıktır. Ayrıca kendisi gibi cezaevine girip çıkmış birçok şair ve yazar kendisiyle aynı durumu paylaştığı için bir dayanışma içindedirler. Fakat Orhan Veli, Aziz Nesin gibi ondan daha ünlü kişiler zaman zaman onu gölgede bırakırlar. Bunun bir sebebi Rıfat Ilgaz'ın tutukluluk sürecinin ardından kaleme aldığı yazıları dikkat çekmemek adına takma adla yayımlamasıdır. Bu nedenle *Dolmuş* adlı mizah dergisinde "stepne" takma adıyla tefrika ettiği en ünlü eseri *Hababam Sınıfı*'ni kitaplaştırdığında çok sevilen bir eserin yazarı olma tatmininden yoksun kalır. Hatta sonraki ciltlerini yazdığında Rus bir yazarın işini çevirip kendine mal etmekle bile itham edilir. Gölgede sürdürdüğü bu hayat nedeniyle bazı arkadaşları tarafından kolayca görmezden gelindiği de olur. O nedenle, onun gözaltı deneyimlerine dayanarak kaleme aldığı hikâyesinde kahramanının adını Rıfat koymaktan kaçınmayan Sabahattin Ali Rıfat Ilgaz için özel bir anlam taşır. Ancak onun bu kırılğan hâli Sait Faik Abasıyanık ve Orhan Kemal gibi ünlü yazarların kendi kırılğanlıklarını onunla paylaşmasını kolaylaştırır. Rıfat Ilgaz, onların kaleme aldıkları eserlerden kazanç sağlayabilmeleri için çalıştığı birçok yerde patronlarıyla onların arasında aracılık eder. Ancak bu dostça tavrı sadece kendisiyle benzer ideolojilere sahip kimselere yönelik değildir. Gözaltına alındığında günlerini beraber geçirdiği ünlü Turancı Hamza Hadi Özbek'e de yoldaşlık eder. Onu bir polis gibi sorguya hazırlar. Sürekli bir iş yetiştirmek zorunda olduğu aktif yılların ardından memleketi Cide'ye yerleşir.

OLAYLAR

Şairane Değiş Tokuş

Niyazi Akıncıoğlu, Rıfat Ilgaz'ın sanatoryumda kaldığı yıllarda arkadaş olduğu Hüseyin Bekar vasıtasıyla tanıştığı şair arkadaşlarından biridir. Çok savurgan biri olduğu için babası para gönderir göndermez hemen arkadaşlarıyla harcar. Bir ara Alpullu'daki şeker fabrikasında çalışıp bir miktar para biriktirdikten sonra İstanbul'a geri döner. Rıfat Ilgaz'la her zaman gittikleri köftecide buluşurlar. Rıfat Ilgaz'a fabrikada çalışırken kolunu makineye kaptıran bir işçinin hikâyesini anlatınca Rıfat Ilgaz bu konu hakkında yazmak için ondan izin ister. Niyazi Akıncıoğlu da karşılığında onun sıklıkla kullandığı "min gayri haddin biz de şairiz" cümlesini ister. Rıfat Ilgaz cümlesini ona verir. Birkaç gün sonra Rıfat Ilgaz kolu kopan işçi hakkında bir şiir yazar, Niyazi Akıncıoğlu da "min gayri haddin biz de şairiz" ile başlayan bir şiir yazar.

Manzaraya Karşı Açlık

Çemberlitaş'taki köfteci, yazarların ve şairlerin en sevdikleri buluşma mekânıdır. Ancak bir süre sonra Arif Dino ile Suphi Taşhan buraya uğramaz olur. Niyazi Akıncıoğlu ile Rıfat Ilgaz onların her akşam yemek yedikleri restorana gitmeye karar verirler. Gitmeden önce canları turşu suyu çektiği için bir turşucuya uğrayıp turşu suyu içerler. Ancak ikisinin de karnı açıktır. Restorana girdiklerinde Arif Dino'yu Asaf Halet Çelebi'yle beraber otururken görürler. İki de yemeklerini yemiştir. Niyazi Akıncıoğlu ile Rıfat Ilgaz aç oldukları onlara söyleyemez. Arif Dino onlara şarap ikram edince mecburen içerler. Az sonra Abidin Dino gelip onları yeni taşındıkları eve davet eder. İki de evde yiyecek bir şeyler bulma umuduyla onların peşine takılır. Galata'da ara sokaklarda bir binanın önüne vardıklarında en üst kata

çıkma zorunda olduklarını öğrenince Niyazi Akıncioğlu çıkmak istemez. Abidin ve Arif Dino ile Asaf Halet Çelebi yukarı çıkar ancak onlar birinci katta geri dönüp dönmeme arasında kararsız kalır. Sonunda beş kat daha çıkmaya karar verirler. Yukarı çıktıklarında Arif Dino evin manzarasını gösterip övgüler düzmeye başlar. Niyazi Akıncioğlu her övgüye "Harika" diye karşılık verir ancak sonunda daha fazla dayanamayıp evin odalarıyla mutfağını da merak ettiğini belirtir. Arif Dino evde mutfak bulunmadığını hatta en üst kat olduğu için su bile çıkmadığını, evi sadece manzarası için tuttuklarını söyler. Gecenin sonunda Niyazi Akıncioğlu ile Rifat Ilgaz aklıktan bitap düşmüş hâlde, yürüyebilmek için birbirlerinin kolundan destek alarak evden ayrılırlar.

Orhan Veli

Rifat Ilgaz Orhan Veli'yle sık sık karşılaştığı hâlde ona bir türlü ısınmaz. İstanbul'da yayıncı Cavit Yamaç vasıtasıyla tanıştıklarında Orhan Veli onun şiirlerini, biraz da suçlarcasına, Philippe Soupault'un şiirlerine benzetir. Onları tanıştıran Cavit Yamaç Rifat Ilgaz'ın Fransız şiirinden beslenecek kadar Fransızca bilmediğini söyleyerek onu savunur. Rifat Ilgaz Fransızca öğrendikten sonra o şairle kendisi arasında Orhan Veli'nin bahsettiği gibi bir benzerlik olmadığını anlar.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Orhan Veli'nin şiirlerinin içtenlik kazandığını düşünür. Hatta Hiroşima'nın bombalandığı 6 Ağustos gününü beraber geçirirler. Bir yıl sonra 1946'da öğretmenliğe geri dönebilmek için sık sık Ankara'ya gidip geldiği günlerde hep Orhan Veli'yle buluşur. Bir akşam şair Ercüment Behzat'ın evindeyken Orhan Veli "Lağımcı" adlı şiirini okur. Bir arkadaşları o susar susmaz ayağa kalkıp Rifat Ilgaz'a selam verir ve şiiri onun yazdığı bir şiire benzetir. Rifat Ilgaz buna bir yorum yapmaz.

Rifat Ilgaz Yozgat'ta iki ay edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra hastalanır ve sanatoryuma gitmek için Ankara'ya gelir. Ankara'daki arkadaşlarını ziyaret edip İstasyona gittiğinde Orhan Veli'nin yakın arkadaşlarından Fahir Aksoy'u görür. Kendisini uğurlamak için geldiğini düşünüp neden zahmet ettiğini soracakken birkaç arkadaşıyla beraber gelen Orhan Veli'yi fark eder. O zaman Fahir Aksoy'un istasyona Orhan Veli için geldiğini anlar. Orhan Veli kendisinin de trene bineceğini söyleyip Rifat Ilgaz'a onu içerde bulacağını söyler. Rifat Ilgaz trene biner.

Yerine oturduğunda karşısındaki adamı hemen tanır; şair Salih Zeki Aktay'dır. Salih Zeki Aktay biraz sonra konuşmaya başlayıp edebiyat öğretmenlerinin hiç kitap okumadıklarından şikayet eder ve onları edebiyat memuru olmakla suçlar. Bir süre sonra yanlarına yarladığı rakı şişesiyle birlikte Orhan Veli uğrar ve Salih Zeki Aktay'ı tanıyıp fııldayarak Rifat Ilgaz'a onu nerden bulduğunu sorar. Salih Zeki Aktay nutuk çektiği genci ondan çalan bu gençten hoşlanmaz. O gidince kim olduğunu sorar. Rifat Ilgaz onun şair Orhan Veli olduğunu söyleyince tanımamış gibi susar. Tekrar sohbet etmeye başladıktan sonra Rifat Ilgaz'a ne iş yaptığını sorar, o da edebiyat memuru olduğunu söyler.

Aydın

Gerçek adlı gazetede yazan Aziz Nesin Rifat Ilgaz'ın oğlu Aydın'ın başından geöen bazı şeyleri fıkra konusu yapar. Rifat Ilgaz'ın eşi öğretmen olduğu için okula giderken oğulları Aydın'ı ev sahibine bırakır. Ev sahibi bir gün eşine kirasını ödemeyen bir kiracısından şikayet ederken onu mahkemeye vereceğini söyler. Bu konuşmayı duyan Aydın ev sahibinin eşi "Neden mahkemeye veriyor? Kitap mı çıkarmış bu adam?" diye sorar.

Bir gün Rifat Ilgaz oğlu Aydın'ı Beyoğlu'na götürür. Orhan Veli ile karşılaşınca Orhan Veli Aydın'ın başını okşar. Rifat Ilgaz Orhan Veli'yi oğluna tanıtmak üzereyken Aydın "Orhan amca" der. Rifat Ilgaz oğluna nerden tanıdığını sorunca *Doğan Kardeş* cevabını alır. *Doğan Kardeş* dergisi La Fontaine'in şiirlerini Türköeye öeviren Orhan Veli'yi Orhan amca olarak tanıttığı için Aydın da onu derginin Orhan amcası olarak tanıyordu.

Rifat Ilgaz'ın polislerden kaöarak yaşadığı günlerde eşi oğulları Aydın'a polislerle karşılaşırsa ne söylemesi gerektiği konusunda eğitir. Rifat Ilgaz İstanbul'da bir yerde saklanırken bir gün üç dört yaşlarındaki Aydın'ın karşısına polisler dikilir ve babasının nerede olduğunu sorar. Aydın da Ankara'da dedesinde kaldığını söyler. Bu sayede Rifat Ilgaz bir süreliğine rahat bir nefes alır.

Patron

Bir gün Rifat Ilgaz'ın patronu Tan Basımevi'nin sahibi Halil Lütfü Dördüncü en az kendisi kadar pinti olan Hakkı Tarık Us'la karşılaşır. Hakkı Tarık Us ne zamandır onu aradığını söyleyip hemen yakındaki

Tan gazetesine gidip konuşmayı teklif eder. Halil Lütfü Dördüncü kendisiyle görüşmek isteyen o olduğu için onun gazetesi Vakıf'te gitmenin daha uygun olacağı karşılığını verir. Zira kendi gazetesine masraf çıkarmak istemez. Fakat sonunda yokuş çıkmamak için daha yakın olan kendi gazetesi Tan'a gitmeye razı gelir.

O yıllarda matbaalar fabrikadan sayıldığından belli bir miktar harcama yapmadan fatura ödemedikleri için gazeteye geldiklerinde ışığı kapatır. Hakkı Tarık Us ne olduğunu sorunca Halil Lütfü Dördüncü de kinayeli şekilde karanlığın konuşmaya engel olup olmadığını sorar. Bir süre karanlıkta sohbet ettikten sonra Halil Lütfü Dördüncü ışığı yakmaya yeltenince Hakkı Tarık Us onu durdurur. Zira pantolonunun eskimesini ve ütüsünün bozulmasını istemediği için karanlıktan istifade pantolonunu çıkarmıştır, tekrar giyene dek ışığı yakmamasını ister.

Bir gün gazeteye sağcı gazetelerden bir muhabir gelir ve Halil Lütfü Dördüncü'yü sorar. Rifat Ilgaz patronun odasına kapandığında rahatsız edilmek istemediğini bilir ama muhabir sağcı gazeteden geldiği için umursamadan odasını gösterir. Muhabir Halil Lütfü Dördüncü'yü överek konuşmaya başlar ve ünlü yazarlardan sevdikleri bir şairin bir şiirini okumalarını istediklerini söyler. Halil Lütfü Dördüncü hemen bir şiir okur ve şiirin Ziya Paşa'dan olduğunu belirtir. Muhabir gidince Rifat Ilgaz'a okuduğu şiiri beğenip beğmediğini sorar. Rifat Ilgaz ilk mısranın yanlış okunduğunu şiirin de Ziya Paşa'ya değil Enderunlu Vasıf'a ait olduğunu söyleyince morali bozulur. Ancak ne olursa olsun ünlü bir adam sayılmaktan ötürü memnundur.

Patronu Taşlayan Fıkralar

Bir gün Halil Lütfü Dördüncü yediği yemekten zehirlendiği için civardaki en ucuz doktoru getirir. Doktor yemek zehirlenmesine iyi gelen en ucuz şey yumurta olduğu için hemen bir yumurta akı ister. Olaya şahit olan Rifat Ilgaz olan biteni yazdığı fıkrasında patronun yumurtanın sarısını nasıl saklattığını anlatır ama patronun yazıyı görüp ona darılmasından da korkar. Birkaç gün sonra karşılaştıklarında patronu neden ondan kaçtığını, dargın olup olmadığını sorar. Rifat Ilgaz da asıl onun kendisine darılmasından çekindiğini ima eder.

Daha sonra Tan Basımevi'ne işi düşen Nail adlı birinden patronuyla ilgili bir hikâye dinler. Basımevine gelen Nail kısa boylu bir adam olduğu için küçük adımlar atarak yürür, bunu gören Halil Lütfü Dördüncü de ona büyük adımlar atarsa altı ay giydiği ayakkabıyı bir yıl giyeceğini söyler. Bunu duyan Rifat Ilgaz hemen patronunun zemine yeni döşettiği muşambaların eskimesinden nasıl korktuğunu anlatan bir fıkra yazar. Fakat yine patronun alınmasından korkar. Karşılaştıkları bir akşam Halil Lütfü Dördüncü fıkradan ne kadar memnun kaldığını anlatmak için onu ilgilendiren şeyin elbette elalemin ayakkabıları değil kendi muşambası olduğunu söyler.

Bir Arkadaş

Tan gazetesi kapansa da Tan Basımevi gece gündüz çalışmaktadır. Gece geç saatlere kadar arkadaşlarıyla zaman geçiren Rifat Ilgaz eve gidemeyeceği zamanlarda basımevinde çalışan Hasan Efendi sayesinde idare müdürü olan Haluk Yetiş'ten habersiz orada uyur. Bir akşam cebindeki azıcık parayla Çarlık Rusya'sından göç eden Lambo'nun işlettiği Lambo'ya gider ve şarap söyler. Lambo ona bir arkadaşının onu aradığını haber verir. Rifat Ilgaz oradan bu kişinin kim olduğunu merak ederek ayrılır. Yolda eski okul arkadaşı Ferit'le karşılaşır. Onu arayan kişi odur. Bir yere gidip beraber içerler. Sohbet ederken Rifat Ilgaz'ın aklında olan tek şey Hasan Efendi uyumadan basımevine yetişmektir. Mekândan ayrıldıktan sonra Ferit bir taksi tutar ve gara gelirler. Ferit yataklı vagonu göstererek viski içmeyi teklif eder sonra da devlet adına hukuk müşaviri olarak çalıştığını söyler. Rifat Ilgaz onu uğurladıktan sonra koşarak basımevine gider. Hasan Efendi nerdeyse sabah ezanı okunacağını söyleyerek ona sitem eder.

Sabahattin Ali'nin Hikâyesi

1947'de Sabahattin Ali *Sırça Köşk* adlı kitabı için hikâyeler toplarken Rifat Ilgaz'la Markopaşa dergisinde beraber çalışırlar. Sabahattin Ali son hikâyesinin polisiye olmasını istemektedir. Bir gün Rifat Ilgaz'ın masasına oturarak ondan polisiye bir anısını anlatmasını ister. Bunun üzerine Rifat Ilgaz da 1944 yılında Turancılara karşı açılan davalar sırasında başından geçenleri anlatmaya başlar.

Gözüne alındığı sırada birkaç memurun çalıştığı bir odaya getirilip odanın tam ortasına yerleştirilen sandalyeye oturtulur. Biraz sonra yanına bir adam daha getirilir. Memurlar yemeğe gittikten sonra Rifat Ilgaz onunla baş başa kalınca onun bir polis olmasından şüphelenir. Bir sigara içmek ister. Adam

hemen bir kibritle sigarasını yakar. Rifat Ilgaz onun neden bu denli saygılı davrandığını anlayamaz. Sonra onun da kendisini polis sandığına kanaat getirir. Bu durumda adamın olsa olsa Turancı olabileceğini düşünür.

Biraz sohbet ettikten sonra onun kim olduğunu anlar. *Hesap Böyle Verilir* adlı kitabın yazarı ünlü Turancı Hamza Sadi Özbek'tir. Yemekten dönen memurlar sessizce onların sohbetini dinlerken Rifat Ilgaz şiir sevip sevmediğini sorar. Hamza Sadi Özbek cebinden bir defter çıkarır ve bir aşk şiiri okur. Rifat Ilgaz defterde yırtık sayfalar olduğunu fark eder. O sırada bir zil çalar ve ikisi de susar. İçeri şube müdürü girip nöbetçiye onların kim olduklarını sorar. Nöbetçi birinin Turancı birinin de solcu olduğunu söyler.

Sabahattin Ali bu dinlediklerinden yola çıkarak "Kurtla Kuzu" adlı hikâyesini yazar. Rifat Ilgaz hikâyedeki kahramanın adının Rifat olmasından o kadar hoşlanır ki devletle başı belada olduğu için ondan kaçan dostlarına sitem eder.

Hamza Sadi Özbek'le

Rifat Ilgaz ünlü Turancı Hamza Sadi Özbek'le beraber tam on üç gün geçirir. Hamza Sadi o her sorgudan döndüğünde sorgunun nasıl geçtiğini sorar, Rifat Ilgaz da ne sorarlarsa sorsunlar hep doğruyu anlattığını söyler. Aksi takdirde falakaya yatırılacağını belirtir. Geceleri fıkra anlatarak Hamza Sadi'yi güldürür ancak Hamza Sadi'nin anlattıklarını onu güldürecek kadar komik bulmaz. Bir gece Hamza Sadi sorguda kendisine ne sorulursa sorulsun hiçbir şey bilmediği cevabını vereceğini söyler. Rifat Ilgaz iri yarı bir adama yakıştıramadığı bu tavrı kinayeli şekilde karşılayarak ona da bunun yakışacağını ama sonunda dayak yiyeceğini belirtir.

Bunun üzerine geceleri antrenman yapmaya başlarlar. Rifat Ilgaz memur gibi onu sorguya çeker. Mesela soyadının neden Özbek olduğunu sorar, Hamza Sadi soyadını babasının koyduğu cevabını verince de babasına bu soyadını kimin tavsiye ettiğini sorar. Hamza Sadi bilmiyorum deyince de "Alın bunu içerdeki odaya!" diye bağıırır. Hamza Sadi her bilmiyorum cevabını verdiğinde aynı şeyi yapar.

Bir sabah Rifat Ilgaz'ı cezaevine gönderirler. Birkaç ay sonra aynı cezaevine Hamza Sadi ile arkadaşları gelir. Rifat Ilgaz daha onlar gelmeden Hamza Sadi'nin geceleri yaptıkları antrenmanlardan çok faydalandığı haberini alır.

İki Abi

Kastamonu Lisesinde biri sporcu diğeri edebiyatçı, dikkatleri kendilerine çekmeye başarmış iki erkek vardır. Sporcu olanı "on dört abi" diye anarlar, diğeri ise pek tanımazlar. Orhan Şaik adıyla Balıkesir'de çıkan *İrmak* dergisine yazılar yazdığını bilirler. Onlar üniversiteye başlayınca Rifat Ilgaz edebiyatçı olan abiye bir mektup yazarak sembolizmin ne anlama geldiğini sorar, edebiyatçı abi de cevabında öyle şeyler okumadıklarını söyler. Sporcu abi ise hukuk okuyup avukat olur. Rifat Ilgaz bir gün kendisine gelen postaları açtığında arasından bir kitap çıkar. Avukat Mehmet Ali Sebük Nazım Hikmet'in yargılama sürecindeki hatalarla ilgili imzalı bir kitap göndermiştir. Avukat olan "on dört abi"den gelen bu hediye Rifat Ilgaz'ı çok sevindirir. Diğeri abiyle ise başka türlü bir karşılaşma yaşar.

Gözaltına alındığı günlerde bir akşam nöbetçi komiserin meyhaneden bir tanıdığı olduğunu anlar. Komiser de onu tanıyınca hemen başka bir odaya götürüp nasıl olduğunu sorar. Onlar konuşurken içeri bir memur girerek gözaltına alınan Turancı konservatuvar müdürünün yerinde durmadığını haber verir. Rifat Ilgaz müdürün adının Orhan Şaik Gökyay olduğunu duyunca onu hemen tanır. Komiser, müdürün yeraltındaki hücreye atılmasını emredince memur gider. Ancak biraz sonra geri gelerek müdürün yeraltı hücrelerinde durmadan ağladığını söyler. Bu sefer komiser onun yandaki odaya kapatılmasını emreder. Rifat Ilgaz onu yan odaya getirilirken görür ve 18 yıldır hemen hiç değişmediğini düşünür. Komiser oradan ayrılınca koridora çıkar. O sırada onu gören Orhan Şaik Gökyay tuvalete gitmek için ondan izin ister. Rifat Ilgaz onun kendisini memur sandığını anlayarak hemen tuvaletin yerini gösterir. Biraz sonra komiser geri gelince Orhan Şaik'i habersiz tuvalete gittiği için azarlar. O da Rifat Ilgaz'ın bulunduğu odayı işaret ederek içerideki memurdan izin aldığını söyler. O sırada odada oturmuş sesleri dinleyen Rifat Ilgaz komiser tanıdığı çıktığı için Orhan Şaik Gökyay'la aynı odaya kapatılmadığı için adeta işkence çeker.

Sait Faik'in Anne Çekincesi

Ne zaman bir arkadaşı Sait Faik'ten bir şey ısmarlamasını istese Sait Faik onu hemen başından savar. Rifat Ilgaz bir süre sonra bunun sebebinin Sait Faik'in annesinden para istemeye çekinmesi olduğunu anlar. Sait Faik babasından kalan dükkânı idare edememiş ve kapanmasına yol açmıştır. Gelirinin büyük kısmını kira oluşturur ancak yetmediği durumda annesinden istemek durumunda kalır. O zaman da annesi onun için "işsiz adam" der. Sait Faik sürekli okuyup yazdığı hâlde annesinin onu işsiz görmesine dayanamaz.

Bir gün *Zambak* adlı bir dergi çıkarmak isteyen Mahmut Zeki Rifat Ilgaz'dan bu yeni dergi için yazı isteyince Rifat Ilgaz ücretini aldığı sürece istediği şeyi yazacağını söyler. Zira hayatını kazanmak için yazmaya mecburdur. Bu sefer Mahmut Zeki Sait Faik'ten bir yazı alıp alamayacağını sorar. Rifat Ilgaz Mahmut Zeki'den bir miktar para alıp Burgazada'ya Sait Faik'in evine gider. Sait Faik kendisine ödenecek miktarı öğrenince işi kabul eder. Ancak Rifat Ilgaz'dan bir ricada bulunur. Az sonra annesiyle birlikte yemek masasına oturacak ve işi masada teklif edip parayı da ona masada verecektir.

Rifat Ilgaz kendisine denileni yapar. Parayı çıkarıp masanın üzerine koyduğunda birden kuvvetli bir öksürük tutar. Kendini zar zor tutarak bir daha ağzını açmadan öylece oturur. Yemekten sonra bahçede Sait Faik'le kahve içerken Sait Faik annesinin artık onun bir baltaya sap olduğunu anlaması gerektiğini söyler ve performansını beğendiğini belirtir. Sonra da aldığı paranın ufak bir miktarını yol parası yapması için ona verir.

Cahit Irgat ve Sait Faik

Orhan Kemal, Sait Faik'i herhangi bir işte düzenli çalışmadığı ve sadece hikâyecilik yaparak yaşadığı için yerden yere vurur. Onun gibi mirasyedilerin başka ülkelerde elçilik yaptığını söyleyerek onu sinir eder. Ancak Orhan Kemal İstanbul'a gelmeden önce Sait Faik'in belalı Cahit Irgat'tır.

Bir yılbaşı gecesi erkenden toplanıp içmeye başlamışlardır. Sait Faik ilk kadehlerden sonra masadaki şairlerin şairliğini yerer. Cahit Irgat önce masadaki şairleri onun sözlerine karşı uyarır ancak kimse tepki göstermez. Yerinden kalkarak onu burjuva çocuğu olmakla suçlar ve sözünü geri almasını ister. Sait Faik soğukkanlılığını koruyarak Cahit Irgat'a herkesin ortasında dövüşmek mi istediğini sorar. Cahit Irgat bunu onaylayarak kolunu kaldırır ancak Sait Faik hâlâ tepkisizdir. Cahit Irgat öylece bekler. Beklemekten sıkılan Sait Faik sinirlenip vurmasını isteyince masadaki herkes kahkahalarla gülmeye başlar. Cahit Irgat kahkaha atan şairlere dönüp bakar ve kavga etmeye değer görmez. Tekrar yerine oturur.

Sait Faik ve Yaşar Nabi Nayır

Rifat Ilgaz, Sait Faik'le kahvehanede otururken Yaşar Nabi Nayır'ın Varlık Yayınevi'nden aldığı telif ücretini az bulunca Sait Faik'e hakkını araması gerektiğini söyler. Sait Faik Rifat Ilgaz'dan aldığı cesaretle hemen kalkıp Yaşar Nabi Nayır'ın yanına gider ve biraz sonra 400 lirayla geri döner. Ona sömürüldüğünü söylediğini, onun da bu parayı verdiğini anlatır. Sonra da 30 lirasını Rifat Ilgaz'a verir. Bir süre sonra bir yerde başka yazarlarla beraber otururken Yaşar Nabi Nayır'ın oğlunun hasta olduğunu duyarlar. Sait Faik ilahi adalet gereği yazarlardan kazandıklarını doktorlara verdiğini söyler.

Sait Faik ve Leyla Erbil

Rifat Ilgaz Leyla Erbil'le onun ilk eşi Aytek'in evinde tanışır. Can Yücel ve Metin Eloğlu ile birlikte içtikleri bir akşam en yakın onların evi olduğu için kendilerini oraya atarlar. Kapıyı Leyla Erbil açar ve Metin Eloğlu onları tanıştırdıca Leyla Erbil Rifat Ilgaz'ın çalışmalarını takip ettiğini ifade eder. Ancak Rifat Ilgaz Metin Eloğlu'nun bundan memnun olmadığını sezer. Biraz sonra Aytek gelince masa başına oturup şiirler okumaya başlarlar.

Bir süre sonra Leyla Erbil eşinden ayrılır. Bir gün Rifat Ilgaz Tan Basımevi'nde çalışırken Sait Faik heyecanlı bir şekilde yanına gelir ve acilen konuşmaları gereken bir şey olduğunu söyler. Patronu Halil Lütfü Dördüncü'den izin alarak onunla birlikte çıkar. Gardaki lokantanın barına oturup iki votka söyler. Sonra da uzun uzun Leyla Erbil'e aşık olduğunu ve ona açılacağını anlatır. Akşam toplanacak arkadaş grubunda onun da olacağını söyler. Beraber oraya giderler. Nerdeyse herkes geldikten sonra Leyla Erbil de gelir ve Sait Faik'in karşısına oturur. O gece masadaki herkes Sait Faik'le tartışır o ise ne kadar olgun bir adam olduğunu göstermek için sakinliğini korumaya çalışır. On beş gün sonra onun hastaneye kaldırıldığı haberini alırlar.

Yaşar Kemal

Rıfat Ilgaz, Aziz Nesin'in çıkardığı *Cumartesi* adlı dergiye "Sanatoryumdan Mektuplar" adlı bir yazı dizisi yazdığı günlerde Ankara'dan bir mektup alır. Mektupta Arif Barikat ile Yaşar Kemal adında Adanalı birinin şiirleri vardır. Arif Barikat'ın şiirlerinin bir kısmını siyasi nedenlerle sansürlemek zorunda kalır.

Bir süre sonra Yaşar Kemal *Cumhuriyet* gazetesinde muhabir olarak işe başlar. Bir gün Rıfat Ilgaz Sirkeci'deki tramvay durağına yakın bir meyhanede arkadaşlarıyla birlikte içerken caddede Yaşar Kemal'i Âşık Veysel'le birlikte yürürken görür. Tramvay durmaktadır, onlar da ya yetişecek ya da kaçacaktır. Sonunda yetişirler. Ancak yanlış yöne gittiklerinin farkında değillerdir. Zaten Yaşar Kemal İstanbul'a geldikten sonra hangi vapurun hangi tramvayın nereye gittiğini zorluklarla öğrenmiştir.

Rıfat Ilgaz'ın Rumelihisarı'nda bir eczanede çalıştığı 1954 yılında yine bir gün eczaneden dışarı bakarken sokakta Yaşar Kemal'i görür. Hemen dışarı fırlar. Zira Yaşar Kemal röportaj için ülkenin doğusuna, Mardin'e veya Antep'e gidebilir ancak Rumelihisarı'na gelmez. Orada ne yaptığını sorunca Yaşar Kemal Anadoluhisarı'nda oturan Behice Boran'ın evine gitmek istediğini ama yanlış vapura bindip Rumelihisarı'na geldiğini söyler. Rıfat Ilgaz onunla yaklaşık üç saat boyunca sahilde oturup sohbet ettikten sonra doğru vapura bindirir. Geri döndüğünde eczane sahibi kadının hışmına uğrar.

İstanbulluluk

1939 yılında Rıfat Ilgaz'ın öğretmenlik yaptığı Karagümrük Ortaokuluna gelen öğrencilerin çoğu İstanbul'un en eski semtlerinden olan Fatih'ten gelmekte ve İstanbullu olmakla övünmektedir. Rıfat Ilgaz okulun bahçesinde gezerken ders verdiği öğrencilerden biri üzerinde Rıfat Ilgaz'ın adının da bulunduğu Halkevi tarafından düzenlenen bir şiir gecesinin tanıtım broşürünü sallayarak Kastamonulu ağzıyla konuşarak onunla alay eder. Rıfat Ilgaz yanlarına giderek nereli olduklarını sorar. İstanbullu olduklarını söyleyince Rıfat Ilgaz Fatih'e Fatih Sultan Mehmet'le bile gelse İstanbullu olamayacağını hatta Fatih Sultan Mehmet'in bile İstanbulluyum diyemeyeceğini söyler. İstanbullu olanların Venedikliler, Cenevizliler ya da Bizanslı Rumlarla Ermeniler olduğunu açıklar. Kendisinin Cideli olduğunu ama onlara Türkçe öğretmek için İstanbul'a gönderildiğini de eklemeyi unutmaz.

Propaganda

Rıfat Ilgaz *Milliyet* gazetesinde düzeltmen olarak çalışırken akşam 7-8 gibi çalışmaya başlar işini sabaha karşı bitirir. Bir gece dönemin başbakanı Adnan Menderes'in Ankara'da yaptığı bir konuşmayı telefonda aktaran muhabir birçok cümleyi yanlış aktarır. Almanya'nın silahsızlandırılmasıyla ilgili bir cümle silahlandırılması olarak yazılır. O ay sonu Rıfat Ilgaz işten kovulduğu haberini alır. Gerekçe olarak da tashih aracılığıyla propaganda yaptığı gösterilir.

Refi Cevad Ulunay'a Karşı

Refi Cevad Ulunay *Milliyet* gazetesindeki "Takvimden Bir Yaprak" adlı köşesinde gençlerin Türkçe bilmediğinden yakınınca Rıfat Ilgaz takma adla yazdığı bir yazıda buna karşılık verir. Refi Cevad Ulunay bu yazıyı okuyunca Aziz Nesin tarafından yazıldığını düşünür. Ancak sonunda yazısının sahibinin Rıfat Ilgaz olduğu ortaya çıkar.

Hababam Sınıfı tiyatroya uyarlanınca gazeteci Abdi İpekçi oyunu tüm arkadaşlarıyla birlikte izlemek ister, Rıfat Ilgaz da gişeden aldığı biletleri ona bizzat takdim eder. Bir gün bir arkadaşı arayarak Refi Cevad Ulunay'ın da oyunu izlemek istediğini haber verir. Rıfat Ilgaz ona bilet ayırtabileceğini söyler. Ancak arkadaşı onu arayıp bizzat davet etmesinin daha uygun olacağını söyler. Rıfat Ilgaz korka korka onu arar ve oyuna davet eder. Ulunay da bir Cuma akşamı gelerek oyunu seyrederek ve köşesinde oyundan övgüyle söz eder.

Kim Bu Hababam Sınıfı'nın Yazarı?

Rıfat Ilgaz *Dolmuş* adlı mizah dergisinde takma adlar altında yazılar yazarken patronu İlhan Selçuk'tan bir yazı dizisine başlamak için izin ister. İlhan Selçuk ne hakkında yazacağını sorunca yatılı okul maceraları hakkında hikâyeler kaleme alacağını söyler. Böylece "stepne" takma adıyla *Hababam Sınıfı*'ni yazmaya başlar. Okuyucunun ilgisinden memnun olan İlhan Selçuk ondan yazmaya devam etmesini isteyerek okurların onun Galatasaray Lisesi mezunu olup olmadığını merak ettiğini söyler. Hatta bir gün akşam tam sekizde bir kadının onu arayıp bu soruyu bizzat ona sormak istediğini iletir.

Rıfat Ilgaz akşam sekizde telefonun başına geçer ve “stepne” takma adlı yazarı arayan kadına adını vermeden aradığı kişinin kendisi olduğunu söyler. Kadın Galatasaraylı olup olmadığını sorduktan sonra mutlaka rahmetli kocasının sınıf arkadaşı olduğunu söyler. Rıfat Ilgaz Galatasaraylı olmadığını söylese de kadın pek ikna olmaz ve yemeğe davet eder. Rıfat Ilgaz çok meşgul olduğunu söyleyerek bu daveti geri çevirir.

Bir gün arkadaşlarından Ali Rauf’la yolda karşılaşınca o da “stepne” takma adlı yazarın kim olduğunu bilip bilmediğini sorar. Rıfat Ilgaz bilmediğini söyleyince Ali Rauf onu asıl merak edenin Galatasaray Lisesi müdürü olan Macit olduğunu söyleyip “stepne”nin muhakkak Galatasaray mezunu olduğunu hatta kendisinin sınıf arkadaşı olduğunu iddia eder. Rıfat Ilgaz buna karşı çıkınca Ali Rauf *Hababam Sınıfı*’nda anlatılan “satılık inek” şakasının kendi sınıfında yapıldığını anlatır. Bir hafta sonra idare müdürü Haluk Yetiş’in odasında tekrar karşılaşılır. Bu sefer Ali Rauf “stepne”nin kim olduğunu Haluk Yetiş’e sorar. O da Rıfat Ilgaz’a bakıp gülümseyerek o bilmiyorsa kimsenin bilemeyeceği cevabını verir.

Bir süre sonra patronu İlhan Selçuk *Hababam Sınıfı* yazı dizisini kitaplaştırma kararı alır. Rıfat Ilgaz daha önce başına gelenlerden dolayı tekrar mahkemelik olmaktan çekindiği için kitapta da yazar olarak “stepne” adını kullanmak ister. İlhan Selçuk derginin adı *Dolmuş* olduğu için bu adın dergide bir anlamı olduğunu ama kitabın üstünde bir anlamı olmayacağını söyler. Ancak Rıfat Ilgaz ısrar ettiği için kitap takma adla çıkar.

Dergi kapandıktan sonra yeni *Hababam Sınıfı* yazıları ikinci bir kitapta basılır ve bu sefer kapakta Rıfat Ilgaz ismi de yer alır. Ancak ilk kitabın devamı olduğu hâlde kitap ağır eleştiriler alır. Hatta kitap dağıtıcısı Faruk, Rıfat Ilgaz’ı gördüğünde ona Rusçasının fena olmadığını, ilk kitabı “stepne” adlı Sovyet yazardan çevirdiğini, o iyi sattığı için ikincisini de kendisinin yazdığını iddia eder. Rıfat Ilgaz böylece ikinci kitaba kendi adını koyduğuna pişman olur.

Aziz Nesin’in Adıyla Yazmak

Tan gazetesi tekrar çıkmaya başlayınca Aziz Nesin de fıkralar yazmaya başlar. O sırada Rıfat Ilgaz’ın görevi ajanslardan haber çıkarmak, yazıları düzeltmek ve ikinci sayfayı hazırlamaktır. Aziz Nesin’in fıkrası bu sayfada yer aldığı için her seferinde fıkranın erkenden gelmesini ve böylece işinin çabucak bitmesini ister. Fıkra gecikince Aziz Nesin’i arayıp fıkranın akıbetini sorar. Aziz Nesin birkaç defa yazdığı fıkrayı telefonda okuyarak ona yazdırır ancak yarıya kadar. Devamını ondan yazmasını ister. Fakat daha sonra Rıfat Ilgaz ajanslardan çıkardığı haberlere göre Aziz Nesin adına fıkra yazmaya başlar. Bir defasında Amerikalı hayvanseverlerin Sovyetlerin uzaya fırlattığı Sputnik’e yolcu olarak konan Layka adlı köpek için eylem yaptığı haberini görünce konu hakkında ofansif bir fıkra yazar. Ertesi gün gazeteye gittiğinde herkes hayranlıkla Aziz Nesin’in fıkrasını okuyup okumadığını sorar ve Amerikalılara ondan iyi had bildiren kimsenin olmadığını söyler. Sonraki gün gazetede Aziz Nesin’le karşılaşınca o da “Ben de yazsam o kadar yazardım!” der.

Tahir Kutsi Makal’a Dair

Tan Basımevi’nde çalışırken patronu Halil Lütfü Dördüncü ondan üniversiteden gelen gazetecilik öğrencilerine basımevini gezdirmesini ister. Başka bir gün de basımevinde kalmasına izin verdiği bir öğrenciye uygun iş bulmasını söyler. Rıfat Ilgaz, Tahir adlı bu gence tashih işi verir. Ancak genç bu işte başarılı olamaz. Bunun üzerine patronu gencin basımevinde daha fazla kalmasına izin veremeyeceğini söyler. Rıfat Ilgaz genci korumak adına ona yazı yazdırmayı denemeyi teklif eder. Patron kabul edince de gençten trenle veya otobüsle İstanbul’a göç edenlerle röportaj yapmasını ister. Genç onun dediğini yapar ve bir yazı yazar. Bir süre sonra toplantı olduğu bir gün Rıfat Ilgaz bir başka işi nedeniyle toplantıya katılamaz ve akşam toplantıdan çıkan arkadaşına toplantının nasıl geçtiğini sorar. Arkadaşı gülererek Tahir Kutsi’nin basımevini solcuların bastığını, idarenin de uyduğunu söyleyip onları patrona şikayet ettiğini anlatır. Konuşmayı duyan idare müdürü Haluk Yetiş onlar katılır ve gülererek tüm solcuları işten çıkardığını söyler.

Abdülcanbaz

Milliyet gazetesinde Abdi İpekçi’nin isteğiyle Abdülcanbaz karakterini yaratan karikatürist Turhan Selçuk ilk diziyi yazar Aziz Nesin ile beraber hazırlar. Dizi sona yaklaşırken Aziz Nesin’in yerine yazması için Rıfat Ilgaz’a sorar ancak Abdi İpekçi’nin haberi olmayacaktır. Rıfat Ilgaz gölgede yaşamaya alışkın olduğu için bu şartı kabul eder ve Abdülcanbaz’a yeni maceralar yazmaya başlar. Abdülcanbaz artık artistlerin menajeridir. Genç kızları ünlü yapmakla kandırıp fotoğraflarını çeker ve

gizlice satar. Onları başrol yapacağını söyleyip figüranlık yaptırır. Bir süre sonra Abdülcanbaz'ın yolu Adana'ya düşünce önce Tarsus'tan sonra Mersin'den gençler gelip Abdülcanbaz'ın maceralarının kendi memleketlerinde devam etmesini rica ederler. Rifat Ilgaz onlardan memleketlerinin ünlü mekânlarına ve isimlerine dair bir şeyler öğrenip Abdülcanbaz'ı önce Tarsus'a sonra Mersin'e gönderir. Rifat Ilgaz'ın gençlerle iş birliğinden haberdar olan Turhan Selçuk daha sonra yeni diziyi tek başına devam etme kararı alır.

Muzaffer

Rifat Ilgaz'ın okuldan arkadaşı Muzaffer tıpkı onun gibi öğretmen olmasına rağmen cezaevine girip çıktığı öğretmenlik dışında birçok meslekle uğraşmıştır. Meyhanecilik bunlardan biridir. Rifat Ilgaz ve birçok şair arkadaşı onun meyhanesinde toplanır. Bir ara meyhaneye İngiliz kumaşından yapılmış kıyafetler giyen, yakasında hukuk rozetiyle gezen biri gelip gitmeye başlar. Her seferinde eşinin beklediğini söyleyerek erkenden ayrılır. Bir akşam onların şiir okuma seansına dahil olunca sohbe karışır ve tarihten önceki çağlara dair bir şey söylemek isterken bahsetmek istediği çağın adını unuttur. O sırada tam bir meyhaneci kılığında tencere ovalamakla meşgul olan Muzaffer "mezozoik" diyerek lafa karışır. Adam şaşırarak Muzaffer'e bakar ve bu cevabın ondan geldiğine inanamaz. Ukalalık ettiği için özür dileyerek onlarla biraz daha oturmaya karar verir.

Muzaffer meyhane dışında bir de turşucu dükkânı açar ama elektrik işiyle de meşgul olduğu için Mithat Paşa Stadi'nin tüm elektrik işleri ona verilince turşu dükkânıyla uğraşacak başka birini aramak zorunda kalır ve dükkânı Rifat Ilgaz'ın tavsiyesiyle Ankara'dan gelen iki kardeşe emanet eder. İki kardeşten sattıkları her şeyi dükkândaki deftere yazmalarını ister. Ancak turşu dükkânı hep zarar eder. Bu zararı dükkânın yeteri kadar duyulmamasına bağlar. Bir ay sonunda Rifat Ilgaz'la birlikte dükkâna gidip deftere tek bir çizik bile atılmadığını görünce iki kardeşi de işten kovar. Biraz sonra başka bir semtten gelen müşterinin istediği biber turşusunu vermek için fiçinin başına gidince fiçinin boş olduğunu görür. Adama turşuyu ne kadardan aldığını sorunca 30 kuruştan aldığını öğrenir. Kardeşlerin turşuları dükkânın ününü başka semtlere duyuracak kadar ucuza sattığını fark eder.

Bedri Koraman'ın Çizimi

Rifat Ilgaz'ın eski öğrencilerinden Semih Balcıoğlu *Taş* adlı bir mizah dergisi çıkarmaya başlayınca yazı kadrosuna Rifat Ilgaz'ı da dahil eder. Çizer Ratip Tahir Burak her yazarın portresini çizer. Ancak Rifat Ilgaz'ı çizmeyi bir türlü başaramaz. Bunun üzerine Semih Balcıoğlu bu işi Bedri Koraman'dan rica eder. Bedri Koraman dergiye gelemeyeğini söyleyince Rifat Ilgaz onun evine gidebileceğini belirtir ancak Bedri Koraman buna gerek olmadığını söyleyip hatırladığı kadarıyla Rifat Ilgaz'ı çizebileceğini ifade eder. Çizdiği portre yıllarca Rifat Ilgaz'la ilgili her yerde kullanılır. Seneler sonra Rifat Ilgaz onun gece eşiyle yürürken silahlı bir saldırgan tarafından öldürülmekten silahın tutukluk yapmasıyla kurtulduğunu okur.

Sanatoryum Ziyareti

Bir gece arkadaşlarıyla birlikte oturdukları mekândan Yakacık Sanatoryumu'nda nöbetçi hekim olan Müeyyet Boratav'ın yanına giderler. İçmeye orada devam ederken Rifat Ilgaz sanatoryumda hasta olarak kaldığı günleri anar. Müeyyet Boratav'a o akşam hastalara film gösterimi yapılacağı haber verilir. Hastalar bir araya toplanınca Rifat Ilgaz Müeyyet Boratav ile birlikte hastaların yanına gider. Müeyyet Boratav onu hastalara tanıtır. Rifat Ilgaz hastalara ölmesi beklenen kişilerin yatırıldığı beş numaralı odanın durup durmadığını sorunca herkes gülmeye başlar. Kendisinin o odada bir buçuk ay kaldığını, onu oraya koyan başhekimin hata yaptığını, eğer istemezlerse doktorların onları öldüremeyeceğini şaka yollu anlatarak herkesi güldürmeye devam eder.

Ortaklık

Adnan Menderes hükümetinin baskısının arttığı yıllarda gazete ve dergiler kapanmıştır. Rifat Ilgaz'ın mobilyacı arkadaşı Suavi Barutçu ona cezaevinden tanıdığı bir arkadaşıyla birlikte üç ortaklı bir yayınevi açmayı teklif eder. Kendisi muhasebeye bakacak, Rifat Ilgaz basım işleriyle ilgilenecek, bahsi geçen arkadaş da müdür olacaktır. Yayınevinin ilk kitabı çıkar ancak yarı yarıya satış yapar. Müdür, Rifat Ilgaz'ın oğlu Aydın'ı gördüğünde kinayeli şekilde babasının kitaplarının satmadığını söyler. İkinci ve üçüncü kitap da yeteri kadar satmayınca kitapları Anadolu'ya sevk etmek gerektiği düşünülür. Ancak müdür hiçbir girişimde bulunmaz. Yayınevine öğlenleri gelip bacaklarını masasına uzatarak zaman geçirir. Bir gün Rifat Ilgaz müdürün odasında olduğunu görünce ona uğramak ister. Ancak

müdür onun o odaya giremeyeceğini söyleyip dışarı çıkmasını emreder. Tesadüfen oradan geçen Suavi Barutçu konuşulanları duyarak odaya girer ve ortaklığı sona erdirdiğini bildirir.

Saklanırken

1944 yılında Rifat Ilgaz polis tarafından aranırken arkadaşı Nahit'in evinde saklanır. Nahit iki katlı eski bir köşkte büyükannesiyile yaşamaktadır ve ikinci kata onun dışında kimse çıkmamaktadır. Rifat Ilgaz gündüzleri Nahit'e ders çalıştırmak için gelip akşamları gidiyormuş gibi yapar. Nahit akşamları mutfaktan aşırıldığı pekmezle onun karnını doyurur. Ancak bir gün Nahit'in büyükannesi bir şeylerden şüphelenerek Nahit'in odasına gelir. Rifat Ilgaz'ın ayakkabılarını görüp odayı aramaya başlar ve kapının arkasında saklanan Rifat Ilgaz'la karşılaşınca homurdanarak dışarı çıkar. Akşam Nahit gelince karakola gideceğini söyler. Bunun üzerine Rifat Ilgaz evden ayrılmak zorunda kalır.

Yolda bir komiser, bir polis ve bekçiyle karşılaşır. Kim olduğunu sorduklarında öğretmen olduğunu söyler. Adını sorduklarında Hilmi cevabını verir. Kimliğini isterler, yanında olmadığını söyler. Sebebini sorunca da paltosunu açıp kimliğinin giymeyi unuttuğu ceketinin cebinde kaldığını açıklar. Ceketini neden giymediğini sorduklarında da evli bir kadınla beraberken kocası tarafından basılmış gibi davranır. Muhatpları bunu duyunca yumuşar ama yine de kimlik tespiti için onu karakola götürmek ister. Rifat Ilgaz karakola giderken onlarla sohbet ederek kendisinin Hilmi adlı Türkçe öğretmeni olduğuna onları ikna eder ve karakola gitmeden yarı yoldan ayrılır.

"Ziya Giremez"

Akbaba adlı mizah dergisi Yusuf Ziya Ortaç sayesinde 50 yıl boyunca ayakta kalmayı başarmıştır. Zira ne zaman bir çalışan zam istemeye yeltense hemen bir başka dergi daha çıkaracaklarını, işlerin çok yoğun olacağını, herkesin kazancının da böylece artacağını söyler. Rifat Ilgaz da böylece aslında çıkmayacak olan *Şeytan* adlı dergi için çalışmaya başlar. Nitekim İzmir'de çalıştığı *Demokrat İzmir* adlı gazetenin sahibi Adnan Düvenci, onun TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın Söke'ye gerçekleştirdiği bir gezi üzerine yazdığı yazıyı yayımlatmamış, kaleminin hep sola yattığını biraz da sağa yatması gerektiğini söylemiş, o da kaleminin satılık olmadığını cevabını verip istifa etmiştir. İstanbul'a gelince Yusuf Ziya Ortaç onu işe almıştır.

Şeytan'da çıkacak yazıları için ondan para istediğinde Yusuf Ziya ne kadara ihtiyacı olduğunu sormadan hemen *Akbaba*'da çıkacak ilk yazısı için ancak yüz lira ödeme yapabileceğini söyler. Sonra da kendisini tanımayan edebiyatçılar olmasına sitem ederek öğretmenlik yaptığı yıllarda onu tanımayan öğrencileri sınıfta bırakıp bırakmadığını sorar.

Rifat Ilgaz bir gün karikatüristlerin odasının kapısında "Buraya ziyaretçi giremez" yazdığını görür. Bunu karikatüristlerin değil özel ziyaretçilerden rahatsız olan patronun marifeti olduğunu anlar. Ancak bir süre sonra "ziyaretçi" kelimesindeki "-retçi" silinir ve geriye sadece "Buraya ziya giremez" kalır.

Orhan Kemal'le

1959'da İzmir ve civarındaki gazete ve dergi dağıtımıyla ilgilenen Hamdi Bekir *Hayat* dergisinin dağıtımını kendisine verilmediği için kızar ve ona rakip bir dergi çıkarmaya karar verir. *Büyük Gazete* adını taşıyan bu derginin temsilciliğini Rifat Ilgaz üstlenir ve sağdan da soldan da yazarlar toplar. Bir gün Orhan Kemal'i arayıp dergi için roman ister. Orhan Kemal beş bin lira alacağını duyunca *Cumhuriyet* gazetesine verdiği romanı onlardan alıp Rifat Ilgaz'a getirir. Beraber bir şeyler içip sohbet ederler ancak Orhan Kemal bir türlü gitmez. Rifat Ilgaz sonunda derdini anlayıp ona bir miktar para verir.

27 Mayıs'taki darbenin ardından Rifat Ilgaz *Akbaba*'da çalışmaya başlayınca Yusuf Ziya Ortaç'ı Orhan Kemal'den yazı istemeye ikna eder. Orhan Kemal yapılacak ödemeyi beğenince hemen sevgilisi Filiz'i anlattığı bir roman getirir. Yusuf Ziya Ortaç'la altı haftalığına haftada altmış liradan anlaşır ve on lirasını komisyon olarak Rifat Ilgaz'a verir.

Rifat Ilgaz *Türk Solu* adlı siyasal bir derginin sanat sayfası için çalışırken Orhan Kemal'le röportaj yapmak ister. Bir öğlen vakti Sirkeci'de gardaki lokantada buluşurlar. Rifat Ilgaz buluşmaya Sofya'dan aldığı Vera marka fotoğraf makinesiyle gelir. Orhan Kemal başta perhizde olduğunu söyleyerek içmek istemez ancak sonra vazgeçer. Rifat Ilgaz tekrar vazgeçmesini diye hemen bira söyler. Biralara gelene kadar fotoğraf çekmek için Orhan Kemal'den ayağa kalkıp ona doğru yürümesini ister. Fotoğraf makinesi yedinci pozdadır. Eşinin kendinden önce altı poz çektiğini anlayıp geriye otuz poz kaldığını

hesaplar. Orhan Kemal'i yurt dışına çıkış yasağı olduğu için özlemle trenlere bakarken, öfkeyle birasını yudumlarırken fotoğraflar. Arada gülümsemesini isteyince ona sirinlendiğini de fark eder. Sonunda Orhan Kemal fotoğrafların banyosu yetişmezse kullanılmak üzere cebinden bir fotoğrafını çıkarıp ona uzatır. Rifat Ilgaz ondan ayrılınca hemen fotoğrafçıya gider ve makinede büyük bir romancının fotoğrafları olduğunu söyleyerek acele yetiştirilmesini ister. Ertesi günün sabahı fotoğrafçıya gittiğinde fotoğrafçı büyük romancı dediğinin koca karılar olduğunu söyleyerek fotoğrafları ona verir. Rifat Ilgaz eşinin çektiği altı pozdan başka fotoğraf olmadığını görünce şaşırır. Fotoğrafçı makinenin diyaframı açılmadığı için fotoğraf çekmediğini söyleyince makineye kızar.

Orhan Kemal'in Ardından

Orhan Kemal vefat ettikten sonra kendisinin sesli olarak okuduğu öyküler ve romanların kayıtları İstanbul'a getirilir ancak adresi bulunamadığı için Rifat Ilgaz'dan yardım istenir. Bulgar Konsolosluğu Orhan Kemal'in evinde düzenlenen özel bir törenle bu eşyaları onun ailesine teslim eder. Ancak ülkede sıkıyönetim olduğu davete birçok kişi katılmaz.

Mücap Ofluoğlu'na Dair

Yazar Kemal Bayram Sabahattin Ali'nin ardından hazırladığı kitap için onu tanıyanlarla röportaj yaparken Mücap Ofluoğlu ile de yapar. Mücap Ofluoğlu röportajında tanıdığı bazı kimseleri anarken Rifat Ilgaz'dan hiç bahsetmez. Oysa Rifat Ilgaz onu yakından tanır. Taksim'de arkadaşlarıyla kiraladığı eve geceleri parası kalmadığı için evine gidemeyenler, sisten dolayı vapura binip Anadolu Yakası'na geçemeyenler sık sık gelir. Bir ara bir gemi kaptanı gelip gitmeye başlar. Herkesin birbirinin tanıdığı sandığı bu adam aslında kimsenin tanıdığı değildir. Bunu anlayınca kapıyı ona açmama kararı alırlar. Bir gece zil uzun uzun çalar ama herkes kapıdaki kaptan olduğunu düşünerek kapıyı açmaz. Ancak gelen Mücap Ofluoğlu'dur. Sarhoş olduğu için kapının önünde uyuyakalır.

Hababam Sınıfı tiyatroya uyarlandığında seyircisi de çok olur. Ancak yönetmen Ulvi Uraz sahnenin sahibi Aziz Borovalı'nın istediği gibi 15 gün daha oynamak yerine oyuncuların nerdeyse tamamıyla turneye çıkar. Bunun üzerine Aziz Borovalı sonraki sene sahneyi Ulvi Uraz'a vermeme kararı alır. Rifat Ilgaz Ulvi Uraz adına ricada bulunmak için Aziz Borovalı'yı ziyaret eder. Aziz Borovalı Ulvi Uraz oyunu yine sahnelerse çok para kazanacaklarını ama meselenin para olmadığını, Ulvi Uraz'ın onun kalbini kırdığını belirtir ve oyunu ondan alıp kendisine vermesini ister. Rifat Ilgaz Ulvi Uraz ile sözleşme imzaladığı için bunun mümkün olmadığını söyler.

Bir süre sonra Aziz Borovalı onunla tekrar görüşmek ister. Rifat Ilgaz onun fikrini değiştirdiğini düşünerek sevinir ancak Aziz Borovalı sahneyi Mücap Ofluoğlu'nun istediğini ama kendisinin içkiye düşkün olduğunu duyduğunu, bu yüzden de şüpheye düştüğünü söyler. Rifat Ilgaz onun içmeyi sevdiğini ama o camiada herkesin içtiğini o nedenle işini aksatmayacağını belirtir. Bunu anlatmasının sebebi de kendisinden bahsetmeyen Mücap Ofluoğlu ile ne kadar samimi olduğunu göstermektir.

Yarenlik

Rifat Ilgaz, Hasan İzzettin Dinamo'yu henüz öğrenciyken bir dergide okuduğu şiirlerinden tanır. Hasan İzzettin Dinamo üniversitedeki üçüncü senesini bitirmek üzereyken katıldığı bir 1 Mayıs eyleminde tutuklanıp cezaevine gönderilmiştir. Dört buçuk yıl cezaevinde kaldıktan sonra İstanbul'a gelir. Rifat Ilgaz'dan *Ses* dergisi için bir şiir ister. Rifat Ilgaz Nazım Hikmet'ten etkilenmiştir ancak kendi sesini bulduğu bir şiir yazmak için gece gündüz çalışır ve *Yarenlik* adlı şiirini yazar.

Hasan İzzettin Dinamo ile buluştuklarında hemen şiirini ona teslim eder. O şiirini okur ve tebessümle masanın bir kenarına koyar. Biraz sohbet ettikten sonra şiiri ne zaman getirebileceğini sorunca Rifat Ilgaz onun *Yarenlik*'i beğenmediğini anlar. Çok üzülse de kendini hemen toparlar ve Abidin Dino'ya götürüp okutmasını ister. Abidin Dino şiiri beğenir ve şiir *Ses*'te yayımlanır. Rifat Ilgaz'ın ilk şiir kitabının adı da *Yarenlik* olur.

Yenigün

Rifat Ilgaz Ankara'da çıkan *Yenigün* gazetesinin güçlü ekibine katılır ve Aziz Nesin'in mizahın altın çağına duyulan özlemle ilgili yazdığı yazıya bir eleştiri yazar. Mizahın altın çağı hiçbir zaman yaşanmadığı için özlem de duyulamayacağını belirtir. Bu yazının üzerine savcılıktan çağrılır ve neden sürekli olarak ülkeyi kötüleyen yazılar yazdığı sorulur. Bir başka seferde de onun adıyla çıkan yazıları

aslında Aziz Nesin'in yazdığı iddia edilir. Karşı çıksa da kimse inanmaz. Sonunda Aziz Nesin beş Rifat Ilgaz da yedi ay ceza alır.

Mösyö Lambo

Arkadaşlarıyla sık sık gittikleri Lambo'yu işleten Lambo devrimden sonra Rusya'dan kaçmak zorunda kalmıştır. Kaçmadan önce tıp okuduğunu övünerek söyler. Her çar aristokrati gibi Fransızcasını unutmamak için elinden geleni yapar. Eşinden Rumca öğrendiği için Rumca'yı kadın gibi konuşur. Aradan yıllar geçtikten sonra Rifat Ilgaz onun yeri gibi bir yer arasa da bulamaz. Gazeteci Mete Akyol ile buluştuğunda onu başka bir meyhaneye götürür.

Cide'de

Rifat Ilgaz memleketi Cide'ye yerleştikten sonra hayatının en iyi ve en kötü yıllarını İstanbul'da geçirdiğini düşünür. Ancak çocukluğunun Cide bayramlarını anmadan da edemez. O günlerde herkesin her gün en az yirmi sofraya kurup kaldırdığını, misafirlerine karşı mutlaka cömert davrandığını, gerekirse kendisini aç bırakıp misafirlerini doyurduğunu aktarır. O yüzden çalışmak için Avrupa'ya giden Cidelilerin gittikleri yerde çektikleri tüm sıkıntılara memleketlerine gönderdikleri paralarla kesilen kurban etini görmek için katlandıklarını söyler. Ancak bin yıl önce Venedikliler ve Cenevizlilerin zeytin yetiştirdiği, Bizanslı Rumların üzüm bağları kurduğu yerlere kereste fabrikasının tomruklarının istiflenmesine de sitem eder.

TEMALAR

TOPLUM

Sınıf Rifat Ilgaz öğretmenlik mesleğinden men edildiği için başka işlerde çalışmaya mecbur kalır ve geçimini sağlamak adına birçok iş yapar. Hatta eczanede bile çalıştığı olur. Ancak çevresindeki diğer şair ve yazarlar da kendisinden pek farklı sayılmaz. Örneğin, şair arkadaşı Niyazi Akıncıoğlu para biriktirmek için fabrikada çalışır. Ancak Arif Dino gibi arkadaşları sırf manzarası güzel olduğu için bir daire kiralayabilecek kadar rahat yaşar. Yine de bu sınıfsal karşılaşmalar pek gün yüzüne çıkmaz. Yalnızca aile evinde yaşayıp sadece hikâyeye yazmakla meşgul olan Sait Faik söz konusu olduğunda ortaya çıkar. Cahit Irgat ve Orhan Kemal onun herhangi bir işte çalışmamasını daima eleştirir. Hatta Cahit Irgat onu herkesin önünde bir burjuva çocuğu olmakla için suçlar.

Kimlik Rifat Ilgaz İstanbul'da Türkçe öğretmenliği yaparken şair olarak bir organizasyona davet edilir. Ancak İstanbul'un en eski semtlerinden Fatih'te oturan öğrenciler İstanbullu olmadığı için onun adının şair ünvanıyla bir broşürde yer almasından dolayı onu Kastamonulu ağzıyla konuşarak alaya alır. O da tarihsel olarak gerçek İstanbulluların kimler olduğunu anlatarak kendilerini İstanbullu addedip bunun onlara onu aşağılama hakkını verdiğini düşünen gençleri susturur.

ADALET

Haksızlık Rifat Ilgaz yazdığı bir kitap yüzünden bir defa tutuklandıktan sonra öğretmenlik mesleğine devam edemez. Bu nedenle kaleme aldığı yazıları kendi adıyla değil de takma adla yayımlamak zorunda kalır. *Hababam Sınıfı* bunlar arasındaki en tanınmış işidir. "Stepne" takma adıyla yayımladığı bu işin daha sonraki ciltlerini kendi adıyla yayımladığında "stepne" adlı Rus bir yazarın orijinal işini çevirip sonra da kendine mal etmekle suçlanır. Bir yazar olarak hakkının teslim edilmesi zaman alır.

POLİTİKA

Çatışma Rifat Ilgaz polisler tarafından arandığında Nahit adlı bir arkadaşının evinde saklanmak zorunda kalır. Arkadaşının büyükannesine yakalanınca da evi terk eder. Yolda karşılaştığı polisleri evli sevgilisinin evinden zamansız çıkmak zorunda kalmış bir erkek taklidiyle kandırarak kimliğini gizler. Yine bugünlerde küçük oğlu Aydın annesinin onu tembihlemesi sonucunda polisleri babasının nerede olduğuna dair yalan söylemeye çok erken yaşlarda başlar. Aslında Rifat Ilgaz kendisini rahatsız eden haksızlıklara karşı yazan bir kişiden fazlası değilken hükümetin müdahil olmasıyla sakıncalı bir isme dönüşür.

İLİŞKİ

Arkadaşlık Rifat Ilgaz'ın cezaevi deneyimi onun çevresinde daima iyi ve kötü günlerine eşlik edecek arkadaşlar bulunmasını kolaylaştırır. Polisler tarafından arandığında Nahit adlı arkadaşının evinde saklanır. Kendisi gibi cezaevine girdiği için öğretmenlik yapamayan arkadaşı Muzaffer meyhaneye işlettiği için sık sık onun meyhanesinde içer. İşsiz kaldığında kendisi gibi cezaevine girip çıkmış arkadaşı Suavi Barutçu ile ortaklaşa yayıncılık işine girer. Gece eve gitmenin zor olduğu durumlarda konaklamak için arkadaşlarıyla birlikte Taksim'de daire kiralar. O kadar çok gelen giden olur ki hiç tanımadıkları bir kaptanı birbirlerinin arkadaşı zannederek birçok gece ağırladıkları bile olur. Bu arkadaşlık ilişkileri sayesinde kendisine bir dayanışma ağı kurmuş olur. Bu nedenle ünlü Turancı Hamza Sadi Özbek ile aynı günlerde gözaltına alındığında ideolojik olarak zıt kutuplarda olmalarına rağmen ona da arkadaşlık eder. Yani kendisinden daha büyük bir güç altında ezildiğini gördüğü herkese yarenlik eder.

İhanet Patronu Halil Lütfü Dördüncü'nün Tahir Kutsi Makal'ın henüz bir üniversite öğrencisi olduğu yıllarda Tan Basımevi'nde kalmasına daha fazla izin veremeyeceğini söylediğinde Rifat Ilgaz Tahir Kutsi Makal'ın yazar olması için ön ayak olur. Ancak Tahir Kutsi Makal yayınevini solcular tarafından istila edildiğini söyleyerek hem Rifat Ilgaz'a hem de diğer iş arkadaşlarına ihanet eder. Ancak hesaba katmadığı şey Halil Lütfü Dördüncü'nün pinti bir patron olarak Rifat Ilgaz gibi sakıncalı isimleri ucuza çalıştırabildiği için özellikle tercih etmesidir.

PSİKOLOJİ

Onur Sait Faik çevresindeki yazarlar tarafından düzenli bir işte çalışmadığı için daima eleştirilir. Kimse için para harcamadığı için de pinti olduğu düşünülür. Rifat Ilgaz bunun ardında yatan sebebi ona bir iş teklif ettiğinde idrak eder. Sait Faik onun kendisine teklif ettiği işi bizzat annesinin huzurunda tekrar etmesini rica eder. Bunu istemesinin sebebi oğlunu işsiz bir adam olarak gören annesine işinin yazmak olduğunu ve yazılarının bir ederi olduğunu ispat etmektir. Zira işsiz addedilmek onuruna dokunmaktadır. Durumu anlayan Rifat Ilgaz onun için elinden geleni yapar.

Ötekilik Rifat Ilgaz cezaevi geçmişi olduğu, hayatında istikrarlı bir yazarlık kariyeri inşa edecek şekilde ilerlemediği, çalıştığı dergilerde, gazetelerde ve yayınevlerinde birçok işi üstlendiği için diğer ünlü yazar arkadaşları gibi kabul görmediğini hisseder. Örneğin, Ankara'da tren istasyonunda Fahir Aksoy'un onu yolcu etmeye geldiğini zanneder. Ancak Orhan Veli'yi fark edince yanıldığını anlar. Yakından tanıdığı Mücaip Ofluoğlu'nun Kemal Bayram'ın Sabahattin Ali'nin ardından hazırladığı kitap için yaptığı röportajda kendisini anmamasına bozulur. Her zaman kendisinden daha ünlü bir şair veya yazarın gölgesinde kalma ihtimaliyle yaşar. Hatta bu gölgede kalma hâli yüzünden Aziz Nesin'in yetiştiremediği köşe yazılarını onun adına yazıp övgüyü Aziz Nesin'in toplamasını seyreder. Bu nedenle Sabahattin Ali'nin onun gözaltı hikâyesinden yola çıkarak kaleme aldığı hikâyede kahramanın adını Rifat koymasına çok sevinir.

Acı çekmek Gözaltına alındığında nöbetçi komiserin meyhaneden eski bir tanıdığı çıkması sayesinde özel bir odaya alınır. Ancak o sırada lise yıllarından tanıdığı ve "abi" diye bildiği Orhan Şaik Gökyay'ın gözaltına alınan Turancılardan olduğunu öğrenir. Orhan Şaik Gökyay onu memur zannederek tuvalete gitmek için izin istediğinde ne yapacağını bilemeden sadece tuvaletin yerini gösterir. Az sonra nöbetçi komiser gelip Orhan Şaik Gökyay'ı ondan habersiz tuvalete gittiği için azarladığında Orhan Şaik Gökyay ürkek bir sesle memurdan izin alıp gittiğini açıklamaya çalışırken Rifat Ilgaz bu konuşmayı gizlendiği odada acı çekerek dinler. Komiser tanıdığı çıktığı için kendi kendine lanet eder.

GEÇMİŞ

Nostalji Cide'ye yerleştiğinde çocukluğunun kalabalık sofralarla şenlenen bayramlarına özlem duyar. Bu özlemini de Avrupa'ya çalışmaya giden gurbetçilerin bayramlarda arabalarıyla Cide'ye gelmelerinde somutlaştırır.

TARTIŞMA SORULARI

1. Rifat Ilgaz'ın hikâyesinde ağır işkencelerden geçerek kendi kahramanlık kültürünü oluşturmuş siyasi bir kişilik görmüyoruz. Ancak yazdıkları nedeniyle mimlenmiş, öğretmenlik mesleğine devam edememiş ve hayatını kazanmak için elinden gelen başka işlere yönelmiş birini görüyoruz. Bu anlamda, kişilerin ifade özgürlüğü yokluğunda ödedikleri bedeller arasında hiyerarşi kurulup kurulmadığı hakkında ne söylersiniz?

2. Rifat Ilgaz'ı ve çevresindeki şairlerin ve yazarların çoğunu yazmaya sevk eden şeyin toplumda tanık oldukları adaletsizliklere tepki koyma arzusu olduğunu görüyoruz. Bu anlamda, bir insanı soyut üretime sevk eden temel motivasyonun ne olması gerektiğini düşünürsünüz?
3. Rifat Ilgaz ve kendisi gibi edebi kişilerin daima ekonomik sıkıntılar çektiklerini görüyoruz. Toplumdan ayrı tutulan ve kutsallık atfedilen soyut üretimlerde bulunan kişilerin bu işleri maddi kazanç için yaptıkları düşüncesi size ne düşündürür?